

Kuluttavaa kuluttamista

Demos Helsinki vaikoitui. Ehkä eettinen kuluttaminen ei riitäkään pelastamaan planeettaa.

OLEN PITÄNYT kädessäni jo useamman päivän Roope Moka ja Aleksi Neuvosen ajatushautomon kirjaa tietämättä, mitä siitä sanoa.

Kirja on yllättävänkin kriittinen suhteessa kulutukseen, vaikka aikaisemmin juuri nämä Demos Helsingin ajattelijat ovat tyrkyttäneet ajatusta maailman muuttamisesta lähes ainoastaan eettisemmän kuluttamisen kautta. Sen ja kuluttajaryhmien sinisilmäinen ihannoiti on nyt vähentynyt, ja tilalle on tullut maltillisempi ja punnitsevampi suhtautuminen siihen, miten paljon kuluttamisen kautta voidaan maailmaa muuttaa.

PORKKANAMAFIA JA maailman parantaminen kuluttamisaktiolla ovat saaneet paljon huomiota. Suomi onkin ehkä porkkanamafian ykkösmaa: mennään ryyppäämään baariin ennakkoon sovitusi isolla porukalla, ja baari lupaa hankkia energiaa säästävän kylmäkaapin entisen sähköntuhlarouskun tilalle.

Voimauttaviin kokemuksiin ja pieniin tekoihin ei tule suhtautua kyynisesti. Jostakin on aloitettava. Mutta jos ajatellaan vakavasti esimerkiksi sähkökulutusta, on meidän kuluttajien osuus runsaat kymmenen prosenttia. Eli jos me kuluttajat eli kotitaloudet säästämme puolet, on se koko kansantalouden kannalta ainoastaan viisi prosenttia.

Mitä tapahtuu, jos teollisuus säästää 20 prosenttia sähkökulutuksestaan? Vaikutus on yhtä suuri kuin koko kotitalouksien nykyinen sähkökulutus. Jostain syystä porkkanamafia ja kuluttamisetiikka ei ole edennyt yrityksiin.

ON HAUSKAA, että tekijät ovat onnistuneet lupauksessaan: tulevaisuuden eri mallit eivät ole läpeensä pahoja tai utooppisen hyviä. Mallit on jaettu nelikenttään, jossa pystyäkseen kysymys globaalin kulutuksen sääntelystä tai sen puutteesta. Vaaka-akselille jakautuu yhteiskuntavastuu: se on joko yksilöllinen tai kollektiivinen.

Yli viisitoista vuotta -malli lähtee siitä, että maailmassa ei saada sovittua globaalia sääntelyä, ja yhteiskuntavastuu säilyy eetoskeltaan yksilöllisenä. On sanomattakin selvää, että tämä malli ei ole kovin

ruusuinen: parhaimmillaan siellä odottaa rikkaiden eristetty paratiisisaari, jossa hyvinvointia pystytään antamaan niille, joilla on varaa, ja siinä määrin kuin ilmastomuutosta seuraavat myrskyt antavat tilaa juhlaa.

Kolme muuta mallia painottavat paikallisvastuuta, maailmanlaajuista kollektiivista ohjausta tai itseään tiukasti sääntelevää kulutusyhteiskuntaa.

UUTTA DEMOS Helsinginkiä kuvaa Barack Obamaa lainaava "me pystymme" -politiikka, jossa siitä, mikä oli ennen idealistista, on tullut realismia. Demoslaiset alleviivaavat, että erilliset ja atomistiset eettiset kulutus päätökset muuttuvat ja voivat muuttua suureksi koko yhteiskuntaa ohjaavaksi voimaksi.

"Uuteen politiikkaan voi osallistua toimimalla hyveellisesti, ei vain vaatimalla oikeuksia ja vastustamalla pohjiaan myöten pahoja ihmisiä, ryhmiä, maita, rakenteita tai yrityksiä, jotka uhkaavat 'oikeuksiamme'."

Edelleen obamalaisessa hengessä demoslaiset sanovat: "Suomessa on vieläkin tapana puolustella politiikkaa sillä, mitä ihmiset haluavat, ei sillä, mikä on viisasta tai mihin voimme pystyä."

PALJON TYÖTÄ vaaditaan, että ruohonjuuritason kuluttajaliikkeet pystyisivät muuttamaan radikaalisti kulutusta. Tätä kirja puolustaa eikä sen merkitystä käy kiistäminen.

"Vuonna 2023 eletään hyväosaisten maailmassa."